

SODBA OLENIK ZOPER REPUBLIKO SLOVENIJO

SVET EVROPE

EVROPSKO SODIŠČE ZA ČLOVEKOVE PRAVICE

TRETJA SEKCIJA

(Pritožba št. 4225/02)

SODBA

STRASBOURG

2. november 2006

Ta sodba bo postala dokončna pod pogoji iz drugega odstavka 44. člena Konvencije. Mogoče je, da bo na njej opravljena uredniška redakcija.

V zadevi Olenik v. Republika Slovenija je Evropsko sodišče za človekove pravice (tretja sekcija) v senatu, ki so ga sestavljali:

gospod J. Hedigan, predsednik senata,
gospod B.M. Zupančič,
gospod C. Bîrsan,
gospod V. Zagrebelsky,
gospa A. Gyulumyan,
gospod David Thór Björgvinsson,
gospa I. Ziemele, sodniki
In gospod V. Berger, sodni tajnik,

po posvetovanju za zaprtimi vrati 12. oktobra 2006

izreklo naslednjo sodbo, ki je bila sprejeta istega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva je bila sprožena s pritožbo (št. 4225/02) proti Republiki Sloveniji, ki jo je pri Sodišču na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) 23. novembra 2001 vložila slovenska državljanka gospa Suzana Olenik (v nadaljevanju: pritožnica).
2. Slovensko vlado (v nadaljevanju: Vlada) je zastopal njen zastopnik gospod L. Bembič, generalni državni pravobranilec.
3. Pritožnica je na podlagi prvega odstavka 6. člena Konvencije zatrjevala, da je bilo trajanje postopka pred domačim sodiščem, v katerem je bila udeležena kot stranka, predolgo. Navajala je tudi pomanjkanje učinkovitega domačega pravnega

sredstva v zvezi s predolгим trajanjem sodnega postopka (13. člen Konvencije). Nadalje se je v smislu s prvega odstavka 6. člena Konvencije pritožila zaradi nepoštenega postopka. Končno pa je zatrjevala tudi, da je zaradi odnosa sodišč, ki so obravnavala njeno zadevo, prišlo do kršitve njenih pravic, zavarovanih s 3. členom Konvencije.

4. Dne 13. septembra 2005 je Sodišče odločilo, da o pritožbi glede dolgega trajanja postopka in glede pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi s tem obvesti Vlado. V skladu s tretjim odstavkom 29. člena Konvencije je odločilo, da hkrati odloči o dopustnosti pritožbe in o utemeljenosti zadeve.

DEJSTVA

I. OKOLIŠČINE ZADEVE

5. Pritožnica je bila rojena leta 1967 in živi v Pobegih.

6. Dne 2. oktobra 1992 se je pritožnica poškodovala v prometni nesreči.

Povzročitelj nesreče je imel sklenjeno zavarovanje pri zavarovalnici ZA.

7. Dne 26. januarja 1994 je pritožnica vložila tožbo proti ZA pri Temeljnem sodišču v Kopru, Enoti v Kopru in zahtevala odškodnino v znesku 1.548.050 tolarjev (približno 6.450 eurov) za nastalo škodo.

Dne 28. junija 1994 je za Slovenijo začela veljati Konvencija.

Dne 19. julija 1994 je pritožnica zahtevala, naj se določi narok za obravnavo.

Dne 14. oktobra 1994 je sodišče opravilo obravnavo in zaslišalo pritožnico.

Dne 28. novembra 1994 je sodišče opravilo obravnavo. Ker se policist, vabljen na obravnavo kot priča, ni zglasil na obravnavo in zaradi predvidene reforme sodnega sistema je bila obravnava preložena za nedoločen čas.

Dne 1. januarja 1995 je pristojnost v obravnavni zadevi zaradi reforme slovenskega sodnega sistema pridobilo Okrajno sodišče v Kopru.

Dne 17. februarja 1995 je sodišče opravilo obravnavo, zaslišalo pričo, policista, in odločilo, da bo določilo sodnega izvedenca medicinske stroke.

Dne 2. marca 1995 je sodišče določilo sodnega izvedenca medicinske stroke in mu določilo rok 30 dni, v katerem mora dati mnenje.

Dne 13. junija in 3. julija 1995 je sodišče urgiralo pri sodnem izvedencu, naj predloži mnenje, kar je storil 10. julija 1995.

Dne 25. avgusta 1995 je sodišče opravilo obravnavo in na predlog pritožnice odločilo, da bo zahtevalo dopolnitev izvedenskega mnenja.

Dne 1. decembra 1995 je sodni izvedenec predložil dodatno mnenje.

Neugotovljenega dne pred 12. avgustom 1996 je bila zadeva iz neznanega razloga dodeljena drugemu sodniku.

Dne 5. maja 1999 je sodišče opravilo obravnavo. Na obravnavi je pritožnica svoj zahtevek zvišala. Zato je sodišče odločilo, da ni več pristojno za obravnavanje zadeve in jo je posledično odstopilo Okrožnemu sodišču v Kopru.

Dne 11. novembra 1999 je sodišče opravilo obravnavo.

Dne 16. novembra 1999 je sodišče opravilo drugo obravnavo in zaslišalo sodnega izvedenca. Sodišče je odločilo, da bo sodbo izdalo pisno.

Dne 22. decembra 1999 je sodišče izdalo sodbo, s katero je zavrnilo pritožničin zahtevek.

8. Dne 12. januarja 2000 se je pritožnica pritožila na Višje sodišče v Kopru. Pritožbo je vložil njen oče, ki ni odvetnik.

Dne 9. marca 2000 je pritožnica zahtevala, naj sodišče šteje, kot da je pritožbo z 12. januarja 2000 vložila sama in da nima pooblaščenca.

Dne 30. januarja 2001 je sodišče zavrnilo pritožbo. Sodba je bila pritožnici vročena 6. septembra 2001.

Pritožnica se ni poslužila pravnih sredstev zoper sodbo Višjega sodišča v Kopru.

II. ZADEVNO DOMAČE PRAVO IN PRAKSA

A. Ustava iz leta 1991

9. 26. člen Ustave Republike Slovenije določa:

»Vsakdo ima pravico do povračila škode, ki mu jo v zvezi z opravljanjem službe ali kakšne druge dejavnosti državnega organa, organa lokalne skupnosti ali nosilca javnih pooblastil s svojim protipravnim ravnanjem stori oseba ali organ, ki tako službo ali dejavnost opravlja.»

B. Obligacijski zakonik iz leta 2001

10. Če je sodišče odgovorno za čezmerno zamudo v postopku in če je posameznik zaradi tega utrpel premoženjsko škodo, lahko zahteva od države odškodnino v skladu z Obligacijskim zakonikom. Oseba, ki zahteva odškodnino, bo morala dokazati, prvič, da je prišlo do zamude v postopku; drugič, da je nastala škoda; in tretjič, da obstaja vzročna zveza med ravnanjem sodišča in nastalo škodo.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA IN 13. ČLENA KONVENCIJE

11. Pritožnica se je pritožila zaradi nerazumno dolgega trajanja postopka.

Sklicevala se je na prvi odstavek 6. člena Konvencije, ki določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... v razumnem roku odloča ... sodišče.«

12. Vsebinsko je pritožnica nadalje navajala, da pravna sredstva, ki so v Sloveniji na voljo glede nerazumno dolgih sodnih postopkov, niso učinkovita. 13. člen Konvencije določa:

»Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s to Konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti.«

A. Dopustnost

13. Vlada se je sklicevala na to, da niso bila izčrpana domača pravna sredstva.

14. Pritožnica je izpodbijala to navedbo in trdila, da domača pravna sredstva niso učinkovita.

15. Sodišče ugotavlja, da je obravnavana pritožba podobna zadevam Belinger in Lukenda (Belinger v. Slovenija (odl.), št. 42320/98, 2. oktober 2001, in Lukenda v. Slovenija, št. 23032/02, 6. oktober 2005). V teh zadevah je Sodišče zavrnilo ugovor Vlade o neizčrpanju domačih pravnih sredstev, saj je ugotovilo, da pravna sredstva, ki jih je pritožnik imel na voljo, niso bila učinkovita. Sodišče opozarja na ugotovitve v zadevi Lukenda, da predstavlja kršitev pravice do sojenja v razumnem roku sistemski problem, ki izhaja iz neustrezne zakonodaje in neučinkovitega delovanja sodnega sistema.

16. Kar zadeva obravnavano zadevo, Sodišče ugotavlja, da Vlada ni predložila nobenih prepričljivih dokazov, zaradi katerih bi moralo Sodišče to zadevo obravnavati drugače od uveljavljene sodne prakse.

17. Sodišče nadalje ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena v smislu tretjega odstavka 35. člena Konvencije. Prav tako ni nedopustna iz katerih koli drugih razlogov. Zato je pritožbo razglasilo za dopustno.

B. Utemeljenost zadeve

1. Prvi odstavek 6. člena

18. Vlada je zatrjevala, da se je obdobje, ki ga je treba upoštevati, začelo 28. junija 1994, na dan, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija, in se končalo 30. januarja 2001, na dan, ko je Višje sodišče v Kopru zavrnilo pritožnično pritožbo. Postopek, v katerem je bila udeležena pritožnica, je bil deloma zapleten, saj si je moralo prvostopno sodišče ogledati spis sodnika za prekrške, zaslišati dve priči in določiti izvedenca medicinske stroke. Sodišče je zadevo obravnavalo z ustrezno vestnostjo, potrebno v takem postopku. Pritožnica pa je prispevala k trajanju postopka, ko je zvišala svoj zahtevek šele po petih letih po vložitvi tožbe. Tudi

dejstvo, da je morala svojo pritožbo popraviti, ker jo je prvotno vložila nepristojna oseba, je delno prispevalo k zamudi v postopku. Je pa Vlada priznala, da je bila sporna zadeva za pritožnico pomembna.

19. Pritožnica je oporekala navedbam Vlade. Zatrjevala je, da se je obdobje, ki ga je treba upoštevati, končalo 6. septembra 2001, na dan, ko ji je bila vročena sodba Višjega sodišča v Kopru. Poleg tega postopek sploh ni bil zapleten, sama pa je storila za njegovo pospešitev vse, kar je bilo v njeni moči.

20. Sodišče opozarja, da začne za namene prvega odstavka 6. člena Konvencije teči obdobje, ki ga je treba upoštevati, v civilnem postopku na splošno z dnem začetka postopka, ki se nanaša na odločanje o pritožnikovih civilnih pravicah in obveznostih. Obdobje se načeloma konča z zadnjo odločbo domačega sodišča, ki postane pravnomočna, ali, kjer do tega pride kasneje, ko je pritožniku vročena pisna sodba (gl., na primer, *Unión Alimentaria Sanders S.A. v. Španija*, sodba s 7. julija 1989, Serija A št. 157, odstavek 30).

21. Postopek v obravnavani zadevi se je začel pred 28. junijem 1994, torej pred dnem, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija. V zvezi s svojo pristojnostjo *ratione temporis* lahko sodišče upošteva samo čas, ki je pretekel od tega dne dalje, čeprav upošteva stanje postopka pred domačimi sodišči na ta dan (gl., na primer, *Belinger*, naveden zgoraj, in *Kudła v. Poljska* [GC], št. 30210/96, odstavek 123, ESČP 2000-XI). Tako se je obdobje, ki ga je treba upoštevati, začelo 28. junija 1994, na dan, ko je za Slovenijo začela veljati Konvencija.

22. Sodišče ugotavlja, da je bila zadnja odločba v postopku pred domačim sodiščem izdana 30. januarja 2001. Ker pa je bil ta sklep (pravilno: sodba) vročen pritožnici šele 6. septembra 2001, je to dan, na katerega se je končalo upoštevno obdobje. Obdobje, ki ga je treba upoštevati, je tako trajalo več kot sedem let in dva meseca na dveh stopnjah sojenja.

23. Sodišče ponovno poudarja, da je treba razumnost trajanja postopka ocenjevati glede na okoliščine zadeve in ob upoštevanju naslednjih meril: zapletenosti zadeve, ravnanja pritožnika in vpletenih oblasti ter presoje, kolikšen je bil pomen sporne zadeve za pritožnika (gl. med drugim *Frydlender v. Francija* [GC], št. 30979/96, odstavek 43, ESČP 2000-VII).

24. Sodišče ugotavlja, da postopek v obravnavani zadevi ni bil posebej zapleten. Kljub navedbam Vlade Sodišče ne šteje, da je pritožnično zvišanje zahtevka bistveno pripomoglo k trajanju postopka. Poleg tega Sodišče ne sprejema navedbe Vlade, da so sodišča zadevo obravnavala vestno, saj je, na primer, v postopku prišlo do zastoja skoraj dveh let in devetih mesecev po dodelitvi zadeve drugemu sodniku. Prav tako Vlada tudi ni pojasnila ničesar v zvezi z obdobjem šestih mesecev, ki so minili, preden je bila pritožnici vročena sodba Višjega sodišča v Kopru.

25. Po proučitvi vsega predloženega gradiva in v skladu s sodno prakso Sodišče ocenjuje, da je bilo trajanje postopka v obravnavani zadevi predolgo in ni izpolnilo zahteve po sojenju v razumnem roku.

Prišlo je torej do kršitve prvega odstavka 6. člena.

2. 13. člen

26. Sodišče ponovno poudarja, da 13. člen Konvencije zahteva, da se zagotovi učinkovito pravno sredstvo pred domačimi oblastmi za zatrjevano kršitev zahteve po sojenju v razumnem roku iz prvega odstavka 6. člena (gl. Kudła v. Poljska [GC], št. 30210/96, odstavek 156, ESČP 2000-XI). Sodišče ugotavlja, da je ugovore in trditve, ki jih je predložila Vlada, zavrnilo v prejšnjih zadevah (gl. Lukenda, naveden zgoraj) in ne vidi razloga, da bi v obravnavani zadevi prišlo do drugačnega zaključka.

27. Zato Sodišče meni, da je v obravnavani zadevi prišlo do kršitve 13. člena zaradi pomanjkanja pravnega sredstva v domačem pravu, s katerim bi pritožnica mogla pridobiti odločbo, na podlagi katere bi lahko uveljavljala svojo pravico do sojenja v razumnem roku, kot to določa prvi odstavek 6. člena.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 3. ČLENA IN PRVEGA ODSTAVKA 6. ČLENA KONVENCIJE

28. Pritožnica se je pritoževala zaradi nepoštenosti postopka. Prvi odstavek 6. člena Konvencije določa:

»Vsakdo ima pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ... pravično in javno ... odloča ... sodišče.«

29. Pritožnica se je pritoževala tudi, da so domača sodišča z njo neupravičeno ponižujoče ravnala. Sklicevala se je na 3. člen Konvencije, ki določa:

»Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z njim ravnati ali ga kaznovati.«

A. Dopustnost

30. V skladu s 35. členom Konvencije sme Sodišče presoјati pritožbe pritožnika samo po tem, ko je pritožnik izčrpal vsa domača pravna sredstva.

31. V tem pogledu Sodišče ugotavlja, da pritožnica na Vrhovno sodišče Republike Slovenije ni vložila nikakršnega pravnega sredstva zoper sodbo Višjega sodišča v Kopru in kasneje na Ustavno sodišče Republike Slovenije.

32. Razen tega pregled predložene zadeve ne razkriva obstoja kakršnihkoli posebnih okoliščin, ki bi glede na splošno priznana pravila mednarodnega prava opravičevale pritožnico, da ni vložila svoje pritožbe pred navedenima domačima sodiščema.

Iz tega izhaja, da niso bila izčrpana domača pravna sredstva v smislu prvega odstavka 35. člena Konvencije.

33. V vsakem primeru pa Sodišče glede pritožb po 3. členu ugotavlja, da pritožnica ni predložila dokazov, da je obravnavanje, v zvezi s katerim se pritožuje, doseglo tako stopnjo resnosti, da bi spadalo pod okvir 3. člena Konvencije.

Ta del pritožbe je treba zaradi očitne neutemeljenosti razglasiti za nedopusten v smislu četrtega odstavka 35. člena Konvencije.

III. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

34. 41. člen Konvencije določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve Konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

A. Škoda

35. Pritožnica je zahtevala približno 45.480 EUR (eurov) za premoženjsko škodo. Zatrjevala je, da je za ta znesek odškodnine odgovoren drugi voznik, udeležen v prometni nesreči, kot je to ugotovil sodni izvedenec, ki ga je postavilo sodišče. Vendar pa je v času, ko je sodišče postavilo izvedenca, že potekel zastaralni rok in pritožnica ni mogla uveljavljati odškodnine od domnevno odgovornega posameznika.

36. Vlada je ta zahtevek štela kot zahtevek za nepremoženjsko škodo. Navajala je, da zahtevek za pravično zadoščenje ni zadostno opredeljen niti nima podlage v spisovni dokumentaciji in da ga je zato treba zavrniti (Mitchell in Holloway v. Združeno kraljestvo, št. 44808/98, odstavek 69, 17. december 2002). V vsakem primeru pa je zahtevek pretiran.

37. Sodišče ugotavlja, da lahko pritožnica, ki trdi, da je utrpela premoženjsko škodo zaradi predolge zamude v postopku, sproži po 26. členu Ustave in določbah Obligacijskega zakonika iz leta 2001 (gl. odstavka 9 in 10 zgoraj) pravdni postopek proti državi in zahteva povrnitev te škode. Sodišče je že ugotovilo, da je to pravno sredstvo načeloma učinkovito (gl. Lukenda, naveden zgoraj, odstavek 59).

38. V obravnavani zadevi se pritožnica ni poslužila omenjenega pravnega sredstva niti ni navajala, da v okoliščinah njene zadeve to pravno sredstvo ni učinkovito. Pritožnica torej ni izčrpala domačih pravnih sredstev.

Zato je treba njen zahtevek za premoženjsko škodo razglasiti kot nedopusten.

B. Stroški

39. Pritožnica, ki je ni zastopal odvetnik, je zahtevala tudi približno 210 EUR (eurov) za stroške postopka pred Sodiščem.

40. Vlada je zahtevku oporekala po višini.

41. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov le, če dokaže, da so dejansko nastali, da so bili potrebni in da so razumno visoki. Sodišče v obravnavani zadevi ob upoštevanju podatkov, s katerimi razpolaga, in gornjih meril ocenjuje, da je pritožnici razumno prisoditi celotni zahtevani znesek.

C. Zamudne obresti

42. Sodišče ocenjuje, da je primerno, da se zamudne obresti obračunajo po mejni

posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. razglaša, da je pritožba v zvezi s prvim odstavkom 6. člena in 13. členom Konvencije (trajanje postopka) dopustna, v preostalem delu pa ni dopustna;
2. razsoja, da je prišlo do kršitve prvega odstavka 6. člena Konvencije;
3. razsoja, da je prišlo do kršitve 13. člena Konvencije;
4. razsoja:
 - (a) da mora tožena država pritožnici v treh mesecih od dne, ko postane po drugem odstavku 44. člena Konvencije sodba dokončna, plačati 210 EUR (dvesto deset eurov) za stroške postopka, zvišano za morebitni davek;
 - (b) da se po izteku navedenih treh mesecev do plačila obračunajo na navedene zneske linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, zvišani za tri odstotne točke;
5. zavrne v preostalem delu pritožničin zahtevek po pravičnem zadoščenju.

Sodba je napisana v angleščini in pisno notificirana 2. novembra 2006 v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Vincent Berger John Hedigan

sodni tajnik predsednik senata